

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vice-Provincia Lithvaniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67721](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67721)

quentes Rutheni aliquot, & Hæretici, Ecclesiæ reconciliati sunt. E quibus matrona quædam nobilis, minoris ducens amorem matris, salutis suæ ratione, Græco schismate abiecto, ad Patrem Societatis accurrit; & postquam conscientiam suam ei aperuisset, instructa, ciboque cœlesti, re-
fecta, in fidei vnitæte est confirmata. Fecerunt & nouum quid, atque Luceoriæ nunquam vi-
sum non pauci, qui biduo, quo orationes qua-
draginta horarum peragebantur, ad vesperam
cum processione in templum venientes, acriter
diuque se flagris verberarunt, tū pro suis peccatis,
tum ad impetrandam à Deo gratiam nouo Præ-
fuli, vltro hanc pœnam sibi assumentes. Nec de-
fuimus Ruthenis, in quorum Ecclesijs, rogatu
ipsorum, habuimus subinde conciones. Audie-
bantur hæ cum summa populi attentione & si-
lento; adeo vt quidam vir primarius, quodam
in loco celebri, nostrum Concionatorem in ma-
xima hominum frequentia audiens, dixerit, nun-
quam se tantum, tali in loco, obseruasse audi-
torum silentium; altero subiiciente, gratum sibi
fuisse, si in longum protraxisset sermonem.

V I C E - P R O V I N C I A L I T H V A N I Æ.

N V M E R V S nostrorum in hac Vice-Pro-
uincia, est vnus & triginta, supra ducentos,
è quibus Sacerdotes octoginta tres, & ex his
Magistri quindecim; inferiorum autem schola-
rum

rum Magistri viginti quinque; Scholastici triginta nouem: Coadiutores quinquaginta tres; No- uitiij viginti quatuor. Omnes in domicilia nouem distribuuntur, quorum domus Professa vna; Col- legia septem; Domus Probationis vna. In Domo Professa Warsauiensi, nouem. In Collegio Vil- nensi, quinquaginta septem. In Bransbergensi, triginta duo. In Pultouieni, vno plus. In Nief- uiliensi, totidem. In Polocensi, sexdecim. In Rigenfi, tredecim. In Derpatensi, quatuor. In Domo probationis Vlnensi, triginta. In Domo Professa Vlnensi futura, penes fabricam Eccle- siæ S. Casimiri, quatuor. Admissi in Societatem duodeuiginti. Ad aliam vitam migrauerunt duo.

DOMVS PROFESSA VARSOVIENSIS.

EA fuit in nos liberalitas Illustrissimi Palatini Posnaniensis, vt eius vnus beneficio maxima ex parte domus sit sustentata. Magnificus Do- minus Bobola, florenos mille in ædificium tem- pli largitus est. Religiosorum ordinum propensa in nos studia experti sumus, Augustinianorum, Dominicanorum, & Bernardinorum, qui omnes in præcipuis quibusdam festis, nostros, vt in tem- plis suis verba ad populum facerent, experire- runt: quod nostrorum existimationem auxit apud plurimos. A puero, ad maturam vsque ætatem, fraudulenter quidam confessus, ter per somnum iussus ad ædem Sancti Ioannis ire, & nostro Sa- cerdoti conscientiam suam integrè aperire, quod & fecit. Ab hæresi reuocati septem. Superstitio- nes ac veneficia sex feminæ; animum sibi vim in-

ferendi, & deprauatam viuendi consuetudinem vna abiecit.

COLLEGIVM VIL- NENSE.

EX Collegio, duo hoc anno ad meliorem vitam translati, quorum vnus, Martinus Macouienfis, natus in Mazowia, triginta duorum circiter annorum; in Theologiae studio tertium agebat, in docendo tres ferè exegerat, homo magnæ humilitatis, & patientiæ, & indefessi laboris. Alter Sacerdos Bartholomæus Thomazewic Vilnensis, annorum trigintaquinque circiter. Docuit litteras humaniores, & Mathesin. Studiis quoque magna cum laude biennio præfuit. In Missionibus duabus grauissimis versatus est: vna in Suecia, Sigismundo Tertio Poloniae Rege, admodum adolescente. Altera in Moschouia, cum Legatis Regis Poloniae: Vir erat humilis, ac patientis animi, atque in officiis sibi commissis valde laboriosus. Vt superiores duo anni infesti; ita hic millesimus sexcentessimus quartus, Lithuaniae auspiciatus illuxit: nam & immunis à pestis contagione, paucis quibusdam exceptis oppidis fuit, & annona abundauit. Factum id in primis Dei benignitate, hominum afflictionis miserente, deinde Sanctissimæ Deiparæ Patrocinio, quam ciuitas Vilnensis singulari studio, ac religione prosequitur. Deniq; Diui Casimiri Tutelaris Prouinciæ, ac Patroni intercessione, in cuius honore decorando, nō solum Vilnensiu, sed omnium etiam Nobilium, ac regionis Procerum sedula pietas eluxit.

eluxit. Quod quemadmodum gestum sit paucis pertexendum videtur.

DIUVS Casimirus Casimiri Tertij Poloniæ filius, ex Elisabeta Imperatoris Alberti filia, cum ante multos annos, à Leone decimo Pontifice Maximo, Sanctorum Catalogo inscriptus esset, eiusque rei memoria iniuria temporum propè intercidisset, instante Sigismundo tertio Polonorum Rege, apud Sanctissimum Dominum Clementem Octauum, eius Canonizationis confirmatio, & quasi quædam innouatio repetita est. Missum à Sanctissimo Labarum nouum, effigiem Diui Casimiri insigni arte elaboratam, vtrinque ostentans, & hoc decima Maij currentis anni in templum Cathedrale, vbi corpus eius est humatum, ea pompa & solemnitate deportatum, quantum hactenus, ex quo Christo nomen dedit, non vidit Lithuania. Ad templum vbi ventum est, tum demum æther fragoribus resonare, omnia replere tormentorum explosiones, & æra campana omnium Sacrarum ædium vndique personare. Traditum Antistiti à Cancellario, cum plena regiæ grauitatis oratione, vexillum, eoque super monumento Diui Tutelaris erecto, finem Hymnus Sancti Ambrosij celebritati imposuit. Vt verò omnes intelligerent, Sanctum Casimirtum singulare apud Deum patriæ suæ suscepisse patrocinium, & maiore voluntatum omnium consensione, sanctioreque lætitia festiuitatem deductionis huius omnes obirent, singulari Dei beneficio, cœli claritas omnium Catholicorum votis experita, concessa est. Nam cum aliquot diebus ante, propè sine intermissione depluisset, nec ventorum flatus, astrorumque concursus, vllam

pro tanta solemnitate serenitatem promitterent, iamque Hæretici more suo Catholicis impia voce insultarent; Si Sanctus est vester Casimirus, tempus serenum impetret: ecce verò repente mane eius diei, cœlum ita sudum apparuit, vt non nubecula quidem illud obscuraret.

NON dissimilis celebritas apud nos fuit, cum ad Domum Professam in eadem Vrbe, primus lapis Templi, Diuo Casimiro consecrandi, iactus est. Maximus enim concursus non tantum Catholicorum, sed ab ipsorum etiam Hæreticorum, Nobilium, & Ducum ex tota vrbe, vicinia, & remotioribus locus factus est. Lapidem à Præsule benedicendum, ad locum fundamenti præparatum, clarissimi quique viri ex Senatorio ordine deportare non sunt dedignati. Fuit in his Illustrissimus D. Nicolaus Christophorus Radziuius, Sacri Romani Imperij Princeps, Dux Nieswizensis & Palatinus Vlnensis, cum aliis duobus Palatinis, & magno Lithuania Cancellario, præter alios nobilissimos viros, qui sibi permagno honori ducebant, quod hoc obsequio, apud Diuum Tutelarem, gratiam sperarent. Distributa eodem loco Lithotekotica, quibus lapis angularis à studiosa iuuentute, Camænarum modulis est celebratus. Illustrissimus Præsul ibi est Sacro solemniter operatus, & concionem doctam, & spiritu religioso plenam, de paupertate professorum nostrorum habuit, in qua discrimen Domus Professæ, & Collegiorum disertè exposuit. Auxit ea res in tantum Societatis existimationem apud omnes, vt magnas Eleemosynas pro templi fabrica contuletint, alij etiam annuatim certam summam stipulati sunt, præ-

præeunte exemplo suo Illustrissimo Antistite, qui quoad fastigium operi imponatur, se singulis annis mille florenos daturum recepit. Illustrissimus Dominus Palatinus Vilnensis duo millia, Magnificus Dominus Cancellarius Lithuaniae, cuius supra mentio facta, tria millia in idem opus contulit, inter quos vnus alius, singulari & virtute, & amore in Societatem præditus, secretò duo millia florenorum obtulit, vt nemini prorsus id reuelari voluerit. Alij Primates Lithuaniae idem, pro honore suo & munificentia præstant. Reliquæ vero turbæ, flagrans S. Casimiri cultus multis argumentis se prodidit. Nam cum nostri ad conuehendam materiam non sufficerent, qui poterant, equos concessere, alij, quibus tenuis fortuna, operâ & laborem, quantum vires ferebant præstitere.

SAXA erant tria ingentis molis extra vrbs mœnia, quibus centum boues trahendis non suffecissent; hæc quoniam fundamentis aptissima, & fossis subterraneis implendis vtilissima fuere, populus magna alacritate & conamine, stupendi ponderis molem (numerabantur septingenti homines) ad locum destinatum pertraxit, cum magna ciuitatis admiratione, quæ nunquã antea simile quid vidit; nec hoc facto contenti, operam in dies sequentes ad alios lapides peruehendos promiserunt. Itaque breui factum est, vt quæ pondera non nisi magnis sumptibus & laboribus transferri potuissent, ea gratis, & sine negotio transferrentur. Omnè huius anni fertilitatem, ac vitæ fortunarumq; suarum felicitatem, Inquilini Sancti Casimiri precibus ascribunt. Cû enim diuturnitas frigoris, & maxima imbriû frequentia ad ipsum vsq; mensē Iuliû continuata, vix vllam messem promittere, sed fatorû

potius omnium interitum minari viderentur, instituta est è conuentu partim ciuium, partim Academicorum, octauâ Maij, ex templo nostro, ad sepulchrum Diui Casimiri, publica processio; in qua omnes nudipedes faccis operti, frequentatis ictibus in sua tergora sauiuerunt. Quanquam & aliquam huius beneficij partem, Augustissima cæli Regina, communis omnium fidelium patrona, videtur sibi vendicare. Quo enim die (qui fuit primus Iulij) ad templum eius quatuor Vilna distans Germanicis milliariibus, in oppido Trokis situm, processio solemniter celebrata est, sol vultu lætiore nos cœpit aspicere. In hac autem processione post singula milliaria, breuis à nostris Sacerdotibus concio, ad circumfusam multitudinem est habita. In eadem admiranda virtus Antistitis, acres reliquæ turbæ stimulos iniecit. Quis enim ad labores pro cultu Dei, & Sanctorum eius perferendos non excitaretur, qui videret Præsulem ipsum, ætate authoritateque grauem, dignitate præcellsum, corpore, sed non animo languentem, quatuor maximorum milliarium spatia, vno die tam constanter pedibus conficere? quis non suspiceret hominem, Pontificia dignitate sublimem, in itinere ad pedes Sacerdotis humi, nullo centone, vel stragulo substrato sedentem, & verba Diuina excipientem?

NEQUE hoc silentio prætereundum, quod eodem tempore contigit. Vir Nobilis ab hæresi nuper conuersus, à ciuitate aliquanto remotus, aduentum multitudinis operiebatur: quæ vbi eum locum attigit, ipse vexillum Deiparæ, quod in eiusmodi processionibus præferri solet, validis flantibus ventis, noui catholici zelum admirantibus

tibus vniuersis, prætulit. Eadem processio pari solemnitate, parique hominum frequentia, septimâ Septembris, pro gratiis Deo Virginique matri persoluendis, est peracta. Venio nunc ad eos, quibus patrocinium Sancti Casimiri saluti fuit. Pater quidam, cum rogatu Episcopi in missione versaretur, quatuor feminis consilium, meritis Beatissimæ Virginis, & Sancti Casimiri, sanitatem recuperandi dedit. Quædam enim cum infanabili pedis tabe laboraret, atque is ob contagionem serpentem præscindendus esset, suasu illius, confessione peccata sua expiauit, seque ad Sanctissimæ Virginis, ac Diui Casimiri opem conuertit; quod vbi fecit, mirum dictu, perfectè sanata, nostro sacerdoti occurrit, & sibi gratulans, & Sacerdoti gratias agens, quod sanitatis obtinendæ modum docuisset. Altera ob assiduum prope lateris dolorem, marito suo odiosa existens, cum facta delictorum suorum confessione, auxilium Diuæ Virginis, Diuique Casimiri implorasset, tertio die cum marito accurrens, Patri pro salutari consilio gratias egit. Alia quædam puella fuit, quæ octodecim annis vexationes, & molestias à dæmone patiebatur: Hæc cum crimina sua ad aures Sacerdotis effudisset, ritèque Sacrosanctam Eucharistiam percepisset, voto ad Sanctum Casimirum nuncupato, libera tandem diuturnis molestijs ad parentes recessit.

Hæc miranda: sed hoc illustre: Matrona quædam Magnifica, opibus, & familia potens, fide Catholica, sed ritu Græca, cum iam præsentate Illustrissimo Episcopo, & Prælati quibusdam, in extremis esset, nec vllum auxilium humanum reliquum videretur, conspecto vno Sacerdote

nostro exclamat gemens, Pater ecce iam morior, quam ille bono iubet esse animo, fore sanam, modo spondeat se Truleos ad Beatissima Virginis Templum profecturam, & Sancti Casimiri tumbam inuisuram, quo audito, voce intermorta ait: Sancte Casimire ora pro me. Res mira. Sequenti die cum omnium admiratione, morbo libera surrexit, inambulavit, & nostro Sacerdoti se die tertio, explendi voti causa Vilnam profecturam promisit. Alio quodam tempore, cum idem Sacerdos noster in Missione versaretur, vocatus est ad infirmam duobus milliaribus distantem, ad quam cum venisset, vna opera plures sanavit; nam cum vicus ille esset in Hæretici Domini potestate, qui seuerè interdixerat (quod & alij Sectarij solent) ne subditi in suis necessitatibus ad Catholicos Sacerdotes confugerent, sed suæ sectæ Ministrum adirent: Ingressus domum Sacerdos noster, Sacrosanctam Eucharistiam secum deferens, iubet per socium rusticos conuocari, positoque Sacramento, illud ipse adorat cum aliis. Adest quædam mulier, quæ ignara primum Sacramenti maiestatis, sed mox admonita, nullo tamen modo induci potuit, vt genua flecteret; cum doctrina & monitio non sufficeret, acrius obiurgata discessit: eam cum postmodum idem Sacerdos conueniret, mox vltro ad pedes eius ruit, excusans errorem, quod nunquam tale quippiam apud Hæreticos vidisset. Itaque confessa peccatorum culpas, infantem etiam vnius anni, quem antea baptizari noluit, ad fontem sponte detulit. Sed vt ad infirmam reuertar, noster videns mulierem illam iam vicinam esse morti,

ti,

ti, excipit confessionem eius, quæ nunquam antea confessa erat; salutaribus tum Eucharistiæ, tum extremæ vnctionis præsiidiis munit, & cum iam videret in ea spiritum deficere, monet vt Sanctum Casimirum inuocet, ac aliquot ieiunia in honorem eius promittat, illa ex animo inuocat, & parua interiecta mora conualescit. Hinc cum rediret, vocatur ad aliam, quæ morbo comitiali laborabat, hortatur eam, vt in vigilia Conceptionis Beatæ Virginis (quoniam eo die melius habere cœpisset) voluntario ieiunio Virginem sibi propitiam redderet, Sanctumque Casimirum precibus inuocaret; paret, & peccatis ritè expiatis, animæque medela per Eucharistiæ Sacramentum percepta, ab eo morbo curata penitus est. Eodem modo & aliam idem curauit.

MISSIONES quinquies institutæ, in quibus Pagos decem cum obiter quidam de nostris, in omnibus propè reperiit homines afflictos, ac nocturnis terroribus infestatos, quibus vt consuleret, induxit, vt sarcinas peccatorum per sinceram confessionem deponerent, seque per adorandum Eucharistiæ Sacramentum Dei ope munirent: quod vbi fecissent, benedictis domibus, datisque cereis consecratis, liberi à spectris nocturnis fuerunt. Inter hos, qui nunquam pœnitentiæ Sacramento vsi erant, fuere quingenti circiter, quinquaginta sex: Alij qui à viginti, vel triginta, & pluribus annis in sentina vitiorum hæserunt; trecenti quinquaginta Eucharistiam perceperunt; ij qui antea nunquam, ducenti sexaginta tres; baptizati viginti duo: Schismatici Ecclesiæ adiuncti
qua

quatuordecim, Hæresim abiurarūt sex. In clandestino matrimonio viuentes, copulati viginti sex. Idem Sacerdos oppidum adiit, in quo templum ab Hæreticis hætenus profanatum, vigilantissimo studio Episcopi recuperatum est: Illic oppidani tantam in fide Catholica constantiam semper præstitere, vt nullis blanditiis, nullis terroribus ab eius integritate, se passi sunt vnquam auocari. Cognito autem nostrorum aduentu, dato signo, certatim ad templum omnes accurrerunt, tanta frequentia, vt templum vix caperet. Iactus sermo ad illos, in quo laudata primum eorum constantia in fide Catholica; deinde commoniti, vt ad pœnitentiæ fructum, & ad corporis Christi perceptionem se disponerent. Post oblatum Deo sacrificium, tanta multitudo concurrat pœnitentium, vt exhaustis pæne viribus, Sacerdoti nostro ne panem quidem gustare liberet. Et quia breue tempus in eo oppido manendi fuit assignatum, bis quotidie doctrina Christiana explicata est, tanto audientium ardore, vt licet tribus horis ad eos sermo fieret, ex templo non discederent.

S H I S M A T I C I adiuncti Ecclesiæ, tres; baptizati infantes septemdecim. Sacramento matrimonij, eorum qui illegitime viuebant, copulata paria decem & septem, quorum nonnulla etiam admodum senum fuere. Incolæ Lithuania à nostrorum consuetudine remotiores, ita Sacerdotum auxilio destituti sunt, vt non solum fidei Catholicæ mysteria nesciant, sed ipsum propè Deum ignorent: Vnde fieri necesse est, vt in varios errores, & nefandas superstitiones prolabantur. Quod ex his quæ subijciam manifestè patebit. Quidam enim in alios, præter Deum cæli, Deos

do-

domesticos habent, quibus statis anni temporibus varia offerre consueuerunt. Vnum enim Deum domesticum habent, quem ipsi lingua sua Dimstapatis vocant, de quo diuersi diuersè opinantur. Alij dicunt eum Deum esse ignis, qui domos ab igne custodit; & huic offerunt gallum, quem coctum ipsi absument, ossa vero in focum conijciunt. Alij aiunt hunc Deum esse matrum familias, cui ipsæ matres familias offerunt porcā, quam circumstantes mulieres tenent, annosior verò mactat: carnes eadem comedunt. Ab hac actione pueri, puellæque excluduntur, ne ob illorum præsentiam, aliquid illis, apud Deum illum, meriti decedat. Alium habent Deum itē domesticum, quem Pagyrmis sua lingua vocant, huic quibusdam in locis viri porcū, quibusdam bouem, feminae gallos, idque ter in anno immolant; Illicitum est virorum sacrificiis feminas interesse, feminorum vicissim viros. Deum hunc à lapide molari, quo frumentum teritur, dictum volunt; nam sub eodem secretum ei lararium, asserē distinctum, asseruant, & pro religione habent sponsam, vel nouam nuptam non prius ad gubernacula domus admittere, quam eidem Deo panem, & mantile obtulerit. Plures huius generis Deos colunt, quos breuitatis causa prætereo. Illud dumtaxat adijcio, eo dementiæ prolapsos homines, vt serpentibus numen inesse credant, quocirca diligentissimè cauent, ne quis eis, quos domi seruant, vim inferat; quod graue periculum se passuros, ob iniuriam illatam ominentur, acciditque interdum, secundum fidem illorum, vt nonnunquam serpentes, ab vberibus vaccarum dependentes, & lac exuentes reperiantur,

cam

cam ob causam, cum quidam noster perimere vnum vellet, homo quidam vanis precibus egit, vt eum à proposito auerteret, cum non proficeret, serpentem manu arreptum fugiens abscondit.

IN his tenebris & erroribus è fidelium animabus depellendis, industria nostrorum, non sine fructu, versata est. Nam in vno loco ad piaculare Sacramentum, sacramque Synaxim adducti quingenti, qui ne semel quidem actus suos Sacerdoti manifestare didicerant. Alij, qui decem annis eoque amplius acta peccata celauerant, conscientia latebras scrutari, seque nexibus peccatorum exoluere sunt persuasi. Matrimonio copulati complures, baptizati non pauci, nonnulli ab Hæresi absoluti. Dum his laboribus distineretur Sacerdos noster, vocatus est per aliquot millia ad duas mulieres, ab infestatione maligni spiritus curandas, quarum vnã à multo tempore, in specie tauri, aut equi, aut canis apparens dæmon, adeo concutere consueuerat, vt vix semiuiuam relinqueret. Alteram, cum ei septem filios præfocasset, ex vna domo in aliam transportare solebat. Ambæ (quæ Dei benignitas est) confessione expiata, & firmissimo Christi corporis præsidio munitæ, domibus earum benedictis, & superstitionibus, quibus assuetæ fuerant sublatis, in meliore statu sunt relicta. Caunæ oppido secundum Vilnam præstantissimo, multis indulgentia plenaria à Sanctissimo Domino Clemente Octauo, per nostros concessa, fuit saluti; constat enim tantum fuisse ad nostros audiendos, & sacrosancta mysteria ritè percipienda concursum, quantus longo tempore non fuerat visus. Itaque
disce-

discedentes non mediocre sui desiderium apud omnes reliquerunt. Alio in loco lararia destructa: rotarum in horreis collocatarum contra furta, abusus sublatis: vice earum cruces erectæ; plurimi doctrinam Christianam & Orationem Dominicam, quam flocci ducebant, edocti; sceleribus confessione depositis, ad meliorem frugem reducti sunt. Hæc foris. Domi vero, octo ab Hæresi absoluti, contractus usurarij rescissi. Nouem à Schismate conuersi, totius vitæ confessiones exceptæ plurimæ, quarum quædam quinquaginta ferè annorum. Nonnulli nutantes in fide confirmati: Absoluti à Schismate præter supra commemoratos tres. Ab Hæresi quatuor.

COLLEGIVM BRANSBERGENSE.

PAROCIVS quidam moriens, eleemosynam duum millium & quingentorum florenorum Collegio tribuit. Bonus nostrarum scholarum odor pridem diffundi cœptus, fecit vt exteri complures, ac præsertim ex Daniæ regno, huc confluant. Præter morem etiam Vicini nostri Gedanenses, plures ex suis in dies ad nos transmittunt. Pietatis vniuersorum, id argumentum ac indicium haudquaquam obscurum est, quod per varias domos Conuictorum Nobilium, Alumnorum Pontificiorum, Seminarij Diocesani, ac ciuitatis denique distributi, singuli suas B. Virgini sacras habent congregationes, in quarum album propè

propè omnes, quibus per ætatem licet relati, ita pietatis exercitiis vacant, vt tam in Pœnitentiæ, ac Sacræ Synaxeos Sacramentis frequentandis, quam corporis voluntariis afflictionibus, cum vsus postulat, suscipiendis, aliisque id genus pietatis officiis obeundis, mirus multorû eluceat ardor, mirâq; constantia. Tres Societati sua nomina dederunt, plures idem facturi, nisi bellicæ calamitates, ac terrores obsisterent. Totidem etiam, Philophia hoc anno absoluta, in urbem profecti sunt, vt istic ad Societatem admitti, suumque tyrocinium absoluere possint. Ab Hæresi, ad lumen Catholicæ veritatis, reducti viginti. Inter hos fuit quidam Lutheranus Minister, animi dotibus insignis.

COLLEGIVM PVL- TOVIENSE.

SCHOLASTICI nostri diuersos pagos peragrarunt pauperum more, ad instituendos rudes in doctrina Christiana, lætis sane successibus, & omnium quos adiere solatio, & subsidio, & exemplo salutari. Ecclesiasticus quidam, à statu suo alienissimam vitam cum aliquamdiu transegisset, ductus tandem pœnitentia, vt fatanæ exueret laqueos, ad nostrorum sibi opem confugiendum ratus, viam haud segniter ingressus erat: cum ecce media luce, subitò malus dæmon aggressus, conuulsus atque ad terram allisus, præfocare pæne visus est; auditi canum larratus, nusquam apparentium, & voces, quibus singillatim percebantur eiusdem grauissima flagitia: Interiisset pæ-
ne

ne miser terrore exanimatus, & violentia malignorum quasi oppressus spirituum, nisi salutem intulisset afflicto, haud dubium, missus à Deo spiritus bonus; qui iureiurando adegit præsentis periculo ereptum, ad vitam in posterum, prout status & ratio poscebat, exigendum. Non destitit nihilominus versipellis inimicus, hominem infestare in reliquo itinere, ac inter cætera denunciatur illi, transactam iam dimidiam ab ipso pœnitentiæ partem; poscit deinde, ne sit nimis in culpis deponendis apud Monachos illos, sic Sacerdotes Societatis vocitans; verum nihil obtinuit, depulsa est ægritudo, redditaque Dei munere mentis optata sanitas. A vaga libidine abscessere octo: ab alieno thoro quatuor: ab Hæresi sex, à Schismate vnus.

P O S T vnus è nostris concionem de improba maledicendi consuetudine, & crebra dæmonum imprecatione habitam, venit quidam contestans, se non multas ante hebdomadas expertum, quid sit dæmoni aliquem tradere discerendum. Vxori enim propriæ cum id fuisset imprecatus, eodem planè momento, illa adeo rabide in se desæuijt, vt miserandum in modum pectus, & faciem vnguibus concerpserit, concerpentem autem vir, homo alioqui robustus, nullo modo potuit cohibere; tandem vbi desit debacchari, Confecisti me, ait ad virum, audi cachinnantem iam dæmonem, eumque indicabat certo loco: expiatus est ille, dataque antidota. Accidit & aliud quiddam, in genere tamen dissimili, non enim imprecabatur hoc, quod accidit filiolo, miserandus in casu infelici Pater; sed ad terrorem, comminabatur se facturum, nisi caueret in posterum

rum

rum, quod commiserat. Nouem annos natus erat filiulus, & factum admiserat, poenâ dignum: cui parcens Pater, vnum duntaxat interminatus est, nimirum, si quid tale atrentaret iterum, se in profluentem daturum ipsum præcipitem. Pauci intercessere dies, adornat parens iter, secumque vna filiolum currui insidentem defert. Ventum ad pontem est; is medius, vbi maxima profluentis violentia & profunditas erat, subito abrumpitur; præcipitantur equi, currus, & puer, euadit parens. Is vna cum afflicta coniuge, apud Sacerdotem nostrum, sibi causam extincti filioli imputantes, solatiis leniti, admonitique sunt, ne quid temerè deinceps, perturbato obsequentes animo, nuncient.

COLLEGIVM PO- LOCENSE.

LABOR nostrorum hos fructus attulit: vnde viginti gremio Ecclesiæ Catholicæ restituit: Ruthenos verò plus minus decem, in Schismate obfirmatos, ad Ecclesiæ communionem Pontificisque Maximi auctoritatem reuocauit. Antistes quidem ipsorum, quem Wladikam vocant, diebus solemnioribus cum aliquot suis Popis & familia, concioni nostræ interest, siue quod habeat filios Catholicæ religioni addictos, siue vt ostendat se à Communione Ecclesiæ Romanæ, & auctoritate Pontificis non alienum: plebs vero ita peruicax & obstinata, vt nec audire sermonem hac de re velit. Discipuli erudiuntur in scholis, tum ad litteras, tum maximè ad pietatem,

tem, pauci quidem numero, fructu tamen iucundo, cum & litteras eruditionemque, quod hic perrarum est, ament, & nobilium aliqui ita forti, & constanti animo schisma ritusque patrios auerſentur, vt etiam minas parentum ſuorum, palam nihil ſe facere præſeferant, cum & rei diuinæ, non ſolum libenter interſint, verumetiam miniſtrent Sacerdoti, & Chriſtianæ diſciplinæ elementa ſedulò ediſcant, ac labes animæ exomologefi ſedulò eluant. Domus etiam Studioſorum pauperum ſuos progreſſus habet. Congregatio veteri inſtituto pietatem colit, ex qua exercitationibus ſpiritualibus imbuti aliqui.

RUTHENI qui Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, poſita contumacia, ſuauiſſimo iugo ceruices ſubmiſerunt, centum & aliquot coram ſacerdotibus noſtris, non ſine dolore ex flagitiorum recordatione ſuſcepto, integra, & omnium annorum confeſſione facta, vinculis peccatorum ſe exemerunt. Multi ſunt Rutheni dogmatis, qui ceremonias, & authoritatem Romanæ Eccleſiæ non improbant, ſuas tamen traditiones mordicè retinent. In his femina quædam, ſiue ſtimulis conſcientiæ adacta, ſiue veritatis luce impulſa, cum propoſuiſſet, Sacerdoti noſtro ritu Catholico animi noxas, quibus in omni vita ſe polluerat, expiare; ad Popum nihilominus ire cogitans, in ipſo itinere ad terram ruit, deliquium animi graue patitur, ægrè & vix ſpiritum trahens, domum ab occurrentibus reducitur; vbi verò aliquantulum rediit ad ſe, ſuum agnoſcit errorem, diuinamque in ſe miſericordiam: Itaque vocat vnum è noſtris Sacerdotem, rem & cauſam tantæ debilitatis, atque morbi explicat, retroactam vitam confeſſione

fessione detegit, elutisque animi sordibus, mysteria percipit Sacrosancta.

COLLEGIVM NIES- WISIENSE.

LABORATVM in pagis circa pauperes colonos, qui templo & Sacerdote destituti, vitæ atque doctrinæ Christianæ planè ignari vivunt, nec male cessit Deo iuvante labor; Effectum enim apud Pagorum præfectos, ut festi dies, quos rustici servilibus operibus profanabant, sanctius celebrentur: Utque è propinquo-ribus pagis ad nos veniant, Catechismo imbuendi. Quam ob causam decuriones etiam inter illos constituti, qui festo quoque die vicinos conuocant, & gregatim ad templum nostrum, catechesi erudiendos deducunt. Sancitum præterea, ne matrimonium contrahant, nisi præmissa peccatorum confessione. Pueri Baptismo lustrati sexaginta sex. Sacramento confessionis nunquam ante vsi, purgati centum septuaginta tres, complures ad eiusdem vsum diu intermissam reuocati. Nuptiali fœdere copulati triginta septem: à turpi consuetudine, ad legitima connubia, ducti nouem: Schismatici Rutheni, Ecclesiæ Catholicæ reconciliati, triginta nouem. Hæretici à diuersis hæresibus liberati tres. Ager quidam lingua & mente captus, ad Deum fuis precibus sanitati restitutus, factaque confessione, vltimum vitæ diem clausit; atque ista in pagis: In aulis vero nobilium, hæc potissimum diuinitus acciderunt: Simultates inueteratæ inter varios, sed
præ-

præcipuè intet duos Heroas, quæ multis erant offendiculo, ac priuatæ publicæque rei magno detrimento, sublata. Quidam vir Nobilis ac diues, paralyfi ac chiragra implicitus, vouit, si sanus euaderet, templum se in monte, Diuo Michaëli sacrum, pauperis habitu accessurum: sanarus intra breue tempus, votum magna pietate exoluit. Alter eiusdem conditionis, in graui submersionis periculo simili voto liberatus est.

COLLEGIVM RI- GENSE.

EXCVRSIONES variæ toto animi tempore factæ, partim per Lithuaniam, partim per Liuoniam: in priori quidem, Nobilibus præsertim & Illustribus, animæ pabulum, per conciones & sacramenta, magno cum fructu exhibitum. In altera vero, ad viginti milliaria variæ arces continuò ferè obitæ, ibique tum Polonis, tum Germanis subuentum: præcipuè tamen paucis illis, ex fame, peste, ac flagrante adhuc bello; residuis Lotauis, spiritualia subsidia collata. Nostrorum quoque opera Nobiles, tam spirituales, quam sæculares, graui odio inter se dissidentes, reconciliati; quorum sexdecim, arctissimo amicitiae vinculo iam deuincti sunt: quatuor coniuges, qui diuortio faciendo multa tentauerunt (quorum vnus etiam de nece vxori inferenda, varia molitus fuerat) omni odio deposito, in gratiam rediëre. Matrona nobilis, à proposito voluntariæ necis sibi inferendæ, auocata. A concubinato abducti quatuordecim: A meretricio quæstu sex.

Egregia quoque opera, hoc calamitoso bello inter Carolum Sudermaniæ Ducem Suëcum, & Regem Polonię durante, nauata est in defensione pauperum subditorum, tam Collegialium, quam etiam vicinorum, qui videntes subsidio nostrorum Sacerdotum, se ab iniuriis Militum liberari, ac per vim sibi ablata restitui, vota Deo, nobis gratiarum actiones crebro persoluebant. In aula item Illustrissimi, & Magnifici Sacræ Regiæ Maiestatis Generalis exercituum Capitanei, laboratum est utiliter.

IPSEMET Illustrissimus Dominus Capitaneus, Rigæ interdum manens, aliquoties Collegium inuisit, & contra hostem se accingens ad nos descendit, valedicturus, ac nostrorum orationibus se, exercitumque commendaturus; Cui cum Sacerdos noster omnium nomine, succincta oratiuncula fausta quæque imprecatus esset, tum ipse singulos amplexus, ac magno affectu conatus suos commendans, discessit. Post cuius discessum, Illustrissima coniuge illius præsentem, oratio quadraginta horarum, pro Sanctissimæ Deiparæ Natiuitate celebrandâ, in templo Collegij Diuo Iacobo sacro, instituta est. Quo eodem tempore, insignem de hostibus victoriam à Deo Optimo Maximo, vt credimus, impetrauit, quam ipsemet, non nisi Dei intercessione partam, literis suis testatus est, quod die sabbati Beatissimæ Virgini sacro, quasi miraculosè intra vnius horæ spatium, tanti exercitus, & tam bene instructi, plusquam tribus millibus cæsis, reliquis fugatis dissipati sunt. Pro quâ victoriâ, Deo gratus sacram vestem Antependium vocant, ex albo serico filis argenteis intertexto, in Diui Iacobi
ads.

æde obtulit. Accessit & alia casula, quam Nobilis quædam matrona, cum aliquot pretiosis mappis, in vsum altaris obtulit. Salutari confessione hoc anno apud Sacerdotes nostros, expiati quatuor millia & octodecim. Ex horum numero, re-
fecti sacra Synaxi, tria millia centum nonaginta duo. Tota vita nunquam ante confessi, partim matura, partim grandæua ætate, septingenti nonaginta sex. Hæresi abiurata, ad gremium Ecclesiæ, se receperunt nonaginta octo: Inter quos, ex insignioribus Nobiles duo. Schismatici ad vnionem, & Sacramenta Ecclesiæ, reducti duodecim. Matrimonij benedictio collata paribus coniugum, centum triginta duobus. Inter quos vnus, qui ab annis octodecim cum vxore in hæresi, contempta benedictione Catholica vixerat, inductus, vt & hæresim abiuraret, & à Sacerdote nostro benedictionem acciperet. Sacro baptismatis fonte tincti hoc anno, ducenti triginta septem.

COLLEGIVM DER- PATENSE.

CIVITATEM annis superioribus ita exhaurerunt bella, fames, pestilitas, vt paucæ domus, & ciues paucissimi superfuerint. Collegium etiam maiori ex parte corruit, & fundatio vna cum rusticorum interitu (pauculi enim tantum, ijque inopes reliqui sunt) penè funditus interiit. Quatuor ergo dumtaxat è nostris hic degunt, residuis Catholicis, & militibus, per Sacramenta auxilio futuri. Alius enim Sacerdos aut Parochus

758 **VICE-PROV. LITHVANIÆ.**
chus in totâ Estonia est nullus. Quare ante belli exitum, nec de pluribus huc mittendis, nec de scholis aperiendis vlla esse potest cogitatio, cùm nec annona suppetat, nec habitatio in artificum, & materiej penuria sperari commodior possit. Hi tamen pauculi ad vicinos rusticos (qui hinc inde sparsi reperiuntur) consolandos, & Sacramentis reficiendos, magno illorum commodo & consolatione, identidem excurrunt.

DOMVS PROBATIONIS VILNENSIS.

CALENDIS Nouembris, migravit Nouitiatus Polocia Vilnam, atque in domo, mille ducentis quinquaginta florenis emptâ, & ex ruinis, prout necessitas postulabat, obiter restaurata, primò collocatus est. Deinde cum satis angustè habitaret, emptâ est vicina domus ampla & opportuna, florenis mille septingentis quinquaginta, ita vt iam non modo amplam, & commodam, sed quietam quoque, amœnam, salubremq; habitationem sint habituri, vbi nonnihil ad normam Societatis non magno sumptu accommodata fuerit.

Collegij Societ. J. P. Paderb.

FINIS.